

ዳኞች፡-ብርሀኑ አመነው

ተሾመ ሽፈራው

ኑረዲን ከድር

ብርሀኑ መንግስቱ

ነፃነት ተገኝ

አመልካቾች- 1. አቶ ጉዑሽ ካሳ

2. አቶ ዳንኤል ጸጋዬ

ተጠሪ- አቶ ሲሳይ ታረቀኝ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ አንድ ክስ በድጋሚ የቀረበ ነው ሊባል የሚችልበትን ሁኔታ የሚመለከት ነው። ክርክሩ በተጀመረበት በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሳሽ ሲሆን አመልካቾች ደግሞ ተከላሾች በመሆን ተከራክሯል።

የተጠሪ ክስ ይዘትም ተከላሾች ባለአክሲዮኖች የሆኑበት ጂድጂ የኮንስትራክሽን ስራዎች ኃላ/የተ/የግ/ማህበር የሚባል ከባሊያ በህዳሴ ግድብ ወስጥ የምንጣሮ ስራ ለመስራት ከብረታ ብረት ኢንጅነሪንግ ኮርፖሬሽን ጋር ወል የፈጸመ ሲሆን ከሳሽ እና ሌሎች ጓደኞቹ ደግሞ የምንጣሮ ስራውን ለመስራት ከከባሊያው የንዑስ ተቋራጭነት ወል ፈጽመን ስራውን የሰራን ቢሆንም ከባሊያው የሰራንበትን ገንዘብ ሊከፍለን ፍቃደኛ ባለመሆኑ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ክስ አቅርቦን ብር 21,362,40.00 ከታህሳስ 21 ቀን 2010 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ ወለድ ጋር እንዲከፍል ተወስኗል። ይሁንና ከባሊያው በወሳኔው መሠረት ገንዘቡን ባለመክፈሉ የአፈፃፀም ክስ ያቀረብን ቢሆንም 1ኛ ተከላሽ (1ኛ አመልካች) ከባሊያው ምንም ዓይነት ገንዘብ የሌለው እና በምንጣሮ ስራው የተከፈለው ገንዘብ ያለመኖሩን ለፍርድ ቤቱ ገልጸዋል። ይሁንና ከ2006 ዓ.ም ጀምሮ ከባሊያው ብር 22,408,085 የተከፈለው መሆኑንና ለተከላሾችም ከ02/08/2006 ዓ.ም እስከ 19/10/2007 ዓ.ም ባለው ጊዜ ወስጥ በአጠቃላይ ብር 16,420,383.00 ለተከላሾች የተከፈለ መሆኑ ተረጋግጧል። ተከላሾች የከባሊያውን ትርፍ የተከፋፈሉት በንግድ ህጉ አግባብ ከባሊያው ትርፍ ማግኘቱ በኦዲተር ሳይረጋገጥ መሆኑ

ክፍፍሉን ህገ ወጥ የሚያደርገው ሲሆን ተከላኞች ይህን በማድረግ ከሳሽ በፍርድ ባገኘሁት መብት እንዳልጠቀም ምክንያት በመሆናቸው ወለዱን ጨምሮ ከተወሰነው ብር 2,811,436.48 ዉስጥ የእኔን ድርሻ ብር 702,859.12 ክሱ ከቀረበበት ጀምሮ ከሚታሰብ ህጋዊ ወለድ ጋር እንዲከፍሉ ይወሰንልኝ የሚል ነው።

አመልካቾች ክሱ በድጋሚ የቀረበ ነው የሚል የመጀመሪያ መቃወሚያ በማስቀደም የተለያዩ የፍሬ ነገር ክርክሮችን አቅርበው የተከራከሩ ሲሆን፤ ክሱ በድጋሚ የቀረበ ነው በሚል ላቀረቡት የመጀመሪያ መቃወሚያ መሠረት ያደረጉትም ከሳሽ ከሌሎች ከሳሾች ጋር አብሮ በመሆን በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 161772 በጂ.ዲ.ጂ የኮንስትራክሽን ስራዎች ኃላ/የተ/የግ/ማህበር ላይ ያቀረቡት ክስ የመጨረሻ ፍርድ የተሰጠው በመሆኑ በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ ድጋሚ ዳኝነት ማቅረብ አይችልም የሚል ነው።

ጉዳዩ በመጀመሪያ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ከግራ ቀኝ በዚህ መልኩ የቀረበውን ክርክር ከሰማ በኋላ ከሳሽ ከሌሎች ጋር በመሆን ክስ መስርተው ከኩባኒያው ጋር ባደረጉት የንዑስ ኮንትራት ዉል መሠረት ብር 2136240.00 እንዲከፈላቸው ተወስኗል፤ ፍርዱ ባለመፈጸሙ ምክንያት በአፈ/መ/ቁጥር 205193 አቅርበው ከሳሾች የአፈ.ፃፀም ተከላኸን ንብረት ወይም ገንዘብ አጣርተው ሲያቀርቡ አፈ.ፃፀሙ የሚቀጥል መሆኑን ጠቅሶ ፍርድ ቤቱ መዝገቡን መዝጋቱ መረጋገጡን፤ ይህ ከሆነ በኋላ የኩባኒያው ወራሾች በሆኑት ተከላኞች ላይ ከሳሽ ያቀረበው ክስ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ አንቀጽ 5 መሠረት በድጋሚ የቀረበ ነው በማለት ክሱን ወድቅ በማድረግ ወስኗል። ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በበኩሉ ተጠሪ ከሌሎች ሰዎች ጋር በመሆን ቀደም ሲል በመ/ቁጥር 161772 በሆነው መዝገብ ጂ.ዲ.ጂ ኮንስትራክሽን ኃላ/የተ/የግ/ማህበር ላቀረቡት ክስ ዉልን መሠረት ያደረገው ሲሆን በመ/ቁጥር 210891 በአሁን አመልካቾች ላይ ተጠሪ ያቀረቡት ክስ ደግሞ አመልካቾች የማህበሩን ገንዘብ ወደ እራሳቸው በማዛወራቸው የተወሰነላቸው ገንዘብ እንዳይፈጸምላቸው በማድረግ ጉዳት አድርሰዋል የሚል ያላግባብ መበልጸግን የሚመለከት በመሆኑ በድጋሚ የቀረበ ነው ለማለት አይቻልም በማለት የከፍተኛ ፍርድ ቤቱን ዉሳኔ በመሻር ወስኗል።

ይህ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ዉሳኔ ቅር በመሰኘት ለማስለወጥ ሲሆን፤ አመልካቾች በጠበቃቸው አማካይነት ሐምሌ 22 ቀን 2012 ዓ.ም አዘጋጅተው ባቀረቡት አቤቱታ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጠው ዉሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው የሚሉባቸውን ምክንያቶች በመዘርዘር ታርሞ እንዲወሰንላቸው ዳኝነት የጠየቁ ሲሆን፤ የአቤቱታቸው መሠረታዊ ይዘትም በአጭሩ የአሁን ተጠሪ አስቀድመው መርጠው እና ወስነው አመልካቾችን መክሰስ ሲችሉ ሆን ብለው ትተው ጂ.ዲ.ጂ ኮንስትራክሽን ስራዎች ኃላ/የተ/የግ/ማህበር ላይ በመ/ቁጥር 161770 ላይ ዳኝነት ጠይቀው ተወስኖላቸው የኩባኒያውን ንብረት ባገኙ ጊዜ መዝገቡን ማንቀሳቀስ እንዲችሉ መብት ተጠብቆላቸው

እያለ በአመልካቾች ላይ ያቀረቡት ክስ በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ በድጋሚ የቀረበ ሆኖ እያለ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ክስ በድጋሚ የቀረበ አይደለም በሚል የሰጠው ውሳኔ ክስ በድጋሚ እንዳይቀርብ የሚከለክለውን የፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉን ዓይነተኛ ዓላማ ያገናዘበ አይደለም የሚል ነው።

የሰበር አቤቱታው በአጣሪ ችሎት ተመርምሮም ተጠሪ ያቀረቡት የመጀመሪያ መቃወሚያ ተቀባይነት የማግኘቱን አግባብነት ከፍ/ብ/ህጉ አንቀጽ 5 አንፃር ለማጣራት ሲባል ለሰበር ያስቀርባል በመባሉ ተጠሪ በተደረገላቸው ጥሪ መሠረት ህዳር 23 ቀን 2013 ዓ.ም በተፃፈ መልስ በስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የቀረቡት ሁለቱ ክሶች የተለያዩ በመሆናቸው ክስ በድጋሚ የቀረበ አይደለም በማለት በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት አለመሆኑን ጠቅሰው ጸንቶ እንዲወሰንላቸው ዳኝነት ጠይቀዋል። አመልካቾች ባቀረቡት የመልስ መልስ አቤቱታቸውን በማጠናከር ተከራክረዋል።

ከስር ጀምሮ የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራ ቀኝ ክርክር ይዘት በአጭሩ ከላይ የተገለጸውን ሲመስል ይህ ችሎትም መዝገቡን ለማስቀረብ በሰበር አጣሪ ችሎት የተያዘውን ጭብጥ ከግራ ቀኝ ክርክር እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መዝገቡን እንደሚከተለው መርምሮታል። እንደመረመረውም ተጠሪ ከሌሎች ሰዎች ጋር በመሆን ጂ.ዲ.ጂ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር ላይ ባቀረቡት ክስ ከማህበሩ ጋር ባደረጉት የምንጣሮ ስራ ወል መሠረት ለሰሩት ስራ ያልተከፈላቸው ገንዘብ መኖሩን ጠቅሰው ዳኝነት መጠየቃቸውን ተከትሎ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት 15ኛ ፍትሐብሔር ችሎት ጉዳዩን በመ/ቁጥር 161772 ላይ አስተናግዶ ከታህሳስ 21 ቀን 2007 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ ወለድ ጋር ብር 2136240.00 እንዲከፈላቸው መወሰኑንና ማህበሩ እንደ ፍርዱ ባለመፈጸሙ ምክንያትም የአፈ.ፃፀም ክስ ቀርቦበት ማህበሩ ገንዘብ እንደሌለው በመረጋገጡ ምክንያት ተጠሪን ጨምሮ በፍርዱ መብት ያገኙት ሌሎች ሰዎች ማህበሩ ገንዘብ ሲያገኝ የማንቀሳቀስ መብታቸው ተጠብቆ የአፈ.ፃፀም መዝገቡ ለጊዜው እንዲዘጋ ስለመደረጉ የግራ ቀኝ ክርክር እና የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ይዘት ያሳያል። ተጠሪ ለዚህ የሰበር አቤቱታ ምክንያት በሆነው ክስ ለጠየቁት ዳኝነት መሠረት ያደረጉት አመልካቾች የጂ.ዲ.ጂ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር ባለአክሲዮኖች በተለይም 1ኛ አመልካች የማህበሩ ስራ አስኪያጅ በመሆን የማህበሩን ስራ ባልተገባ መንገድ በመምራት ማህበሩ ትርፍ ማግኘቱ ሳይረጋገጥ ለማህበሩ የተከፈለውን ገንዘብ የንግድ ህጉ ከሚፈቅደው ውጪ ያላግባብ ተከፋፍለው ማህበሩ ገንዘብ እንዳይኖረው በማድረግ ተጠሪ በማህበሩ ላይ ያስፈረደውን ገንዘብ እንዳያገኝ ምክንያት መሆናቸውን ስለመሆኑ ለመገንዘብ ተችሏል። እንግዲህ የተጠሪ ክስ ይዘት ይህ ከሆነ ቀደም ሲል በማህበሩ ላይ በቀረበው ክስ መነሻነት የተሰጠ ውሳኔ ተጠሪ በአመልካቾች ላይ ያቀረበውን ክስ በድጋሚ የቀረበ ነው የሚያስብለው መሆን ያለመሆኑ የዚህን ችሎት ምላሽ የሚያሻው መሠረታዊ ጭብጥ ይሆናል።

በመሠረቱ የፍትሐብሔር የክርክር አመራር ሥርዓት ዓይነተኛ ዓላማ የክርክርን ሂደት ለማቀላጠፍና አንድ ደረጃ ላይ ሲደርስ መቋጫ ለማበጀት መሆኑ ይታወቃል። ይህን ዓላማ ለማሳካት ከተደነገጉት የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ጽንሰ ሃሳቦች ውስጥ አንዱ የመጨረሻ ፍርድ ያገኙ ጉዳዮች (Res judicata) የሚለው ጽንሰ ሃሳብ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጋችን አንቀጽ 5 ላይ በግልጽ ተመልክቷል። በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ አንቀጽ 5 ድንጋጌ መሠረት ማንኛውም ፍርድ ቤት ወይም በህግ የዳኝነት ስልጣን የተሰጠው አካል ክርክሩን ተቀብሎ የመጨረሻ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ ቀድሞ በፍርድ የተወሰነው ክርክር ሥረ ነገርና የተያዘው ጭብጥ አንድ ዓይነት ከሆነ በክርክሩ ላይ የነበሩት ወይም ከተከራካሪ መብት ያገኙት 3ኛ ወገኖች በዚያው ነገር ላይ ሁለተኛ ክስ ወይም ማንኛውም ዓይነት ሌላ ክርክር ሊቀርብባቸው አይችሉም። አንድ ጉዳይ አስቀድሞ በፍርድ ያለቀ ነው ለማለት መረጋገጥ ካለባቸው ሁኔታዎች ውስጥ ቀደም ሲል ቀጥተኛ የፍሬ ነገር ጭብጥ የነበሩ ጉዳዮች በድጋሚ በቀረበው ክስም ላይ በቀጥታ የፍሬ ነገር ጭብጥ ሆነው መቅረባቸው፣ ቀደም ሲል የነበረውን ክርክር አሁን በክርክር ተሳታፊ በሆኑ ወገኖች ወይም ከእነሱ መብት በተላለፈላቸው ወገኖች መሆኑንና እነዚህ ጉዳዮችም ቀደም ሲል በተካሄደው ሙግት የመጨረሻ ውሳኔ ያረፈባቸው መሆኑን ስለመሆኑ ከድንጋጌው መገንዘብ የሚቻል ሲሆን ይህ ሰበር ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 28522፣ 36780 እና በሌሎች መዛግብት ላይ የሰጣቸው የህግ ትርጉሞችም ይህንኑ የሚያስገነዝቡ ናቸው። ቀጥተኛ የፍሬ ነገር ጭብጥ የሚለው ሐረግ አጠቃላይ ይዘቱ ሲታይም በመጀመሪያው ክርክር ላይ በአንደኛው ወገን ተጠይቆ በሌላኛው ወገን የተካደ ወይም በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ የተካደ እና በዚህ ጉዳይ ላይም ውሳኔ የተሰጠበት ወይም ሊሰጥበት ይገባ የነበረ መሆኑንም መገንዘቡ ተገቢ ነው። አዲስ በቀረበው ክስ መሠረት በጭብጥነት ተይዞ እልባት ሊሰጥበት የሚገባ ጉዳይ በሌላ መዘገብ ላይ በጭብጥነት ተይዞ እልባት የተሰጠበት መሆኑ ከተረጋገጠ ምንም እንኳን በቀደመው ክስ ለተጠየቀው ዳኝነት ምክንያት የሆነው ጉዳይ አዲስ ከቀረበው ክስ ጋር የተለያየ ቢሆንም አዲስ የቀረበውን ክስ መሠረት በማድረግ በጭብጥነት ተይዞ መጣራት የሚገባው ጭብጥ በቀደመው ክርክር እልባት የተሰጠበት መሆኑ ከተረጋገጠ አዲስ የቀረበው ክስ ድጋሚ የቀረበ (resjudicata) ነው የማይባልበት ምክንያት የለም።

ከዚህ አንጻር የተያዘውን ጉዳይ ስንመለከት፣ ከፍ ሲል እንደተገለጸው፣ ተጠሪ ከሌሎች ሰዎች ጋር በመሆን ቀደም ሲል በማህበሩ ላቀረቡት ክስ መሠረት ያደረጉት በመካከላቸው የተደረገውን የምንጣሮ ስራ ውል ሲሆን በክሱ ላይ የተመለከተውን ገንዘብ ማህበሩ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት መሆን ያለመሆኑን አጣርቶ በመወሰን ረገድ በጭብጥነት የሚያዘው ወይም በጭብጥነት ተይዞ ሲሆን የሚችለው በመካከላቸው የምንጣሮ ስራ ውል ግንኙነት መኖር ያለመኖሩ እና ውሉ መኖሩ ካልተካደ ወይም መኖሩ በማስረጃ ከተረጋገጠ ማህበሩ በውሉ መሠረት ገንዘቡን የማይከፍልበት ህጋዊ ምክንያት መኖር ያለመኖሩ ነው። በአንጻሩ ለዚህ ሰበር አቤቱታ ምክንያት በሆነው ጉዳይ ላይ ግን ተከሳሾች የአሁን አመልካቾች እንጂ ማህበሩ (ማህበሩ ምንም እንኳን በአመልካቾች የተቋቋመ ቢሆንም ራሱን

የቻለ ህላገትና ያለው መሆኑን ልብ ይሏል) አይደለም፤ አመልካቾች ከፍሬ ነገር ጋር በተያያዘ ያቀረቡትን ክርክር መሠረት በማድረግም በፍርድ ቤቱ የሚያዘው ጭብጥ አመልካቾች ለማህበሩ መከፈል የነበረበትን ገንዘብ ከህግ አግባብ ውጪ ተከፋፍለው በዚህም ምክንያት ማህበሩ ገቢ እንዲያጣ አድርገዋል? ወይስ አላደረጉም? ድርጊቱን መፈጸማቸው ከተረጋገጠ ይህ ድርጊታቸው ተጠሪ በማህበሩ ላይ ያስወሰነውን ገንዘብ እንዳያገኝ ምክንያት ሆኗል ወይ? አልሆነም? የሚሉ እና ተያያዥ ጭብጦች እንደሚሆን ይታሰባል። ይህም የሚያሳየው ተጠሪ በአመልካቾች ላይ ባቀረበው ክስ እና በቀደመው መዝገብ ላይ በሚያዙ የክርክር ጭብጦች መካከል ልዩነት መኖሩን ነው። ለዚህ ሰበር አቤቱታ ምክንያት የሆነውን ክስ መሠረት በማድረግ ከላይ በተመለከተው መልኩ የሚያዙ ከጭብጦች በቀደመው ክርክር በጭብጥነት አልተያዙም፤ መያዝ የሚገባቸው ጭብጦችም አይደሉም። በመዝገብ ቁጥር 161772 ላይ በቀረበው ክስ መነሻነት ለተሰጠ ውሳኔ ምክንያት የሆነው ውል ሲሆን፤ አሁን በተያዘው ጉዳይ ለተጠየቀው ዳኝነት ምክንያት የሆነው ከውል ውጪ ኃላፊነትን የሚመለከት መሆኑ ሲታይ በሁለቱ መዝገቦች ላይ የቀረቡት ክሶች የተለያዩ የክስ ምክንያቶችን መሠረት ያደረጉ መሆናቸውን ነው።

በአጠቃላይ በመ/ቁጥር 161772 ላይ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የተሰጠ ውሳኔ ተጠሪ ለዚህ ሰበር አቤቱታ ምክንያት የሆነውን ክስ እንዳያቀርብ የሚከለክል ባለመሆኑ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት፤ የተጠሪ ክስ በድጋሚ የቀረበ አይደለም በሚል ምክንያት የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር፤ የሰጠው ውሳኔ በሁለቱ መዝገቦች ላይ በቀረቡት ክሶች መካከል ያለውን መሠረታዊ ልዩነት እና ባህሪ ክስ በድጋሚ ቀርቧል ለማለት የሚቻልበትን ሁኔታ አስመልክቶ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ አንቀጽ 5 ላይ ከተመለከተው ድንጋጌ ጋር በማገናዘብ የተሰጠ ትክክለኛ ውሳኔ ነው ከሚባል በስተቀር በዚህ ችሎት ሊታረም የሚችል መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የሚያስችል ህጋዊ ምክንያት የለም። ስለሆነም ተከታይ ተወስኗል።

ውሳኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 178204 በቀን 28/07/2012 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ አንቀጽ 348(1) መሠረት ፀንተዋል።
2. በዚህ ችሎት የተደረገው ክርክር ያስከተለውን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

አ/መ